

de arbeid viel mede, viel zelfs buitengewoon gelukkig mee... Neen, dat is den nijdige te veel; hij kan niet verder, hij moet terug!

Het zweet gutst John van het voorhoofd en van tijd tot tijd neemt hij de muts af om de zweetdruppels weg te vegen. Het is duidelijk

ook, dat hij zich inspant: het stuk werk, dat hij onder handen heeft, komt ook niet dagelijks voor en slechts tweemaal heeft hij bij zijn

NEUSHOORN EN TIJGER, NAAR DE TEEKENING VAN O. FIENZEL.

weten met vader zaliger zoo'n werk onder handen gehad.

John herinnert het zich nog duidelijk, ook

toen heeft hij gezweet en nu mist hij nog de voorlichting van zijn overleden pleegvader.

„Maar hij zal eer bij zijn arbeid inleggen

en de averij zal spoedig hersteld zijn,” dus denkt hij.

John neemt de muts weer af en wischt de

grootte zweetdruppels weg, die op zijn voorhoofd pieren.

„'t Is treffend!” mijmert mylady Spencer, die op het achterdek in een vouwstoel zit en reeds lang hare lectuur heeft gestaakt, „'t is treffend! Ik merkte het gisteren al op, toen mylord in gesprek was met den jongeling en deze de muts afnam.... hetzelfde voorhoofd van Robert, als uit één vorm gegoten....!”

„Zie....!” John heeft in de drukte van het werk de muts weggeworpen en staat blootshoofds op het middelschip te werken.

„Zie!” mijmert mylady, „het hoofd van mylord, als twee druppels water!”

„Ik weet ook niet, wat ik voor den jongeling gevoel.... eene belangstelling zoo groot, alsof hij mijn eigen ware....! William....?”

„Mijn eigen? Waarom Robert niet wil, dat er over het verdwijnen van William gesproken wordt? Het is voorbij, zegt hij, en het kind is dood! Dat kan niet waar zijn! Hoe ongelukkig voor mij, dat Robert er volstrekt niet van hooren wil. Nog gisteren wilde ik er met Robert over beginnen te spreken en hem zoo op de treffende gelijkenis van zijn voorhoofd met dat van den jongen timmerman brengen, maar hij sneed mij wel den pas af. Hoe ongelukkig voor eene moeder....! En treffend is mij de gelijkenis....! Och! kon ik eens iemand raadplegen....?”

(Wordt vervolgd.)

HET HUIS VAN DEN RATTENVANGER TE HAMELN.

Het sprookje van den rattenvanger van Hameln kan van algemeene bekendheid geacht worden. In elke verzameling van Duitse sagen is het te vinden; Julius Wolff maakte het tot onderwerp van een fraai gedicht en in 1879 werd het door Victor Nessler tot een opera omgewerkt.

Het stadje Hameln aan de Weser in Hannover, zoo wil het sprookje, werd geteisterd door een verschrikkelijke rattenplaag, waarvan het maar niet verlost scheen te kunnen worden. Na tevergeefs alle mogelijke middelen beproefd te hebben, wendde de overheid, ten einde raad, zich ten slotte tot een toovenaar, die overal raad op wist. Den 26^{en} Augustus 1259 verscheen dat heerschap in de stad, gewapend met een tooverfluit, waaraan hij een eigenaardig vreemde muziek ontlokte, die sterk op het gemoed der ratten scheen te werken; want onmiddellijk kwamen zij van alle kanten uit haar schuilhoeken te voorschijn en volgden den pijper, die de lastige dieren zoodoende zachtjes aan in de Weser dreef.

Nu echter vorderde hij ook het loon, dat hij van de magistraat bedongen had voor den dienst, dien hij de stad bewijzen zou, maar de achtbare overheid, guller in het beloven dan het betalen, liet den pijper, nu zij hem niet meer noodig had, eenvoudig fluiten. In zijn rechtmatige verontwaardiging verklaarde de toovenaar nu, dat hij den heeren van Hameln een ander deuntje zou blazen. Weer bracht bij de tooverfluit aan den mond en — o schrik! — door de wonderlijke tonen aangelokt, kwamen in plaats van de ratten, al de kinderen uitgelopen en volgden den speler naar den Koppelberg in de nabijheid der stad. De heuvel deed zich voor hen open en sloot zich weer, nadat zij er binnengetrokken waren. Slechts een van de kleinen, die wat slecht ter been scheen, was er buiten achtergebleven en kon in Hameln vertellen wat er van zijn kameraadjes geworden was. Later kwamen de verdwenen kinderen weer te voorschijn in Zevenburgen, waar zij een Duitse volkplanting vormden.

Is de sage van den rattenvanger van Hameln algemeen bekend, het rattenvangerhuis zal ongetwijfeld voor velen nog nieuw zijn, en een blik op onze afbeelding zal ieder overtuigen dat het gebouw, ook afgescheiden van de geschiedenis, die er aan verbonden is, wel de moeite waard is om nauwkeurig te worden bekeken. Het is een eigenaardig staaltje van oud-Duitschen bouwtrant, zooals trouwens het stadje Hameln er nog verscheidene oplevert. De stad heeft namelijk een lange geschiedenis

achter den rug en haar oorsprong klimt op tot Karel den Groote. Reeds in de elfde eeuw wordt zij als stad genoemd en later komt zij voor als lid der Hanze. De overblijfselen harer oude ringmuren met eenige wachttorens en vele huizen in ouderwetschen bouwtrant geven aan de stad, die op het oog een welvarend plaatsje is van 11000 zielen, nog altijd een echt middeleeuwsch karakter.

NEUSHOORN EN TIJGER.

De neushoorn en de tijger zijn twee coryphæen uit de tropische dierenwereld, geheel verschillend in voorkomen, grootte en lichaamsbouw, in aard en levenswijze, maar aan elkander gewaagd in spierkracht en moed.

De neushoorn of rhinoceros behoort tot de familie der dikhuidigen, en rekent dus den olifant, het nijlpaard, den tapir en ook het zwijn tot zijne maagschap. Het is een plomp, log dier, met korte, zware pooten en kleine hoeven, terwijl het vaak drie tot drie en een halven meter lang, meer dan anderhalven meter hoog is, en zijn gewicht twee duizend kilogram bereikt. Zijn huid, die dik en effen is, wordt door plooiën als het ware in platen of schilden verdeeld, welke een pantser vormen, waarop zelfs de machtige klauw van den koningstijger geen vat heeft.

De Indische neushoorn heeft op den kop één, de Afrikaansche twee horens, welke zonder beenderenkern, geheel uit hoornstof bestaan.

Hoe geheel verschillend van dezen colossus is de tijger. Hier geen logge, plumpe, onbehouwen vorm, maar een slanke, krachtige lichaamsbouw, een fraai gestreepte of gevlekte huid, kort glad haar, en donkere dwarsstrepen, die van den rug naar borst en buik loopen.

Bij voorkeur houdt de tijger zich op in riet of kreupelhout, waaruit hij ongezien zijn prooi kan belooien, om ze dan met een slag van zijn zwaren klauw te vellen of met zijn scherpgette tanden den strot door te bijten. Want, in tegenstelling met den loggen viervoeter op onze gravures, die, niet getergd, zeer vreedzaam en gemoedelijk is, is de tijger valsch en arglistig, als alle dieren van het kattengeslacht — welk geslacht hij door zijn bloeddorst en aangeboren wreedheid alle eer aandoet. Verbazend ook is de spierkracht waarover de tijger beschikt: een mensch, een paard, een buffel zelfs, voert hij in zijn muil weg, zonder dat hierdoor zijn gang aanmerkelijk vertraagd wordt. Alleen de twee grootste viervoeters, de olifant en de neushoorn, zijn tegen hem opgewassen.

Onze fraaie gravure stelt ons den tijger en den rhinoceros voor, op het oogenblik dat zij elkander te lijf zullen gaan. De tijger heeft het jong van den neushoorn uit zijn leger gesleept, om daaraan zijn vraatzucht te verzadigen. Maar nauwelijks heeft de oude rhinoceros het verlies bespeurd, of hij ijlt den roover na, om hem zijn buit te ontnemen. Eindelijk heeft hij hem gevonden; zijn neusgaten snuiven, zijn oog fonkelt, hij ademt wraak; daar is leven gekomen in die anders logge massa, en den gedachten horen dreigend vooruitgestoken, nadert hij den tijger, die met opgesperde kaken en bloedrooden muil, den klauw in de huid zijns slachtoffers geslagen, zijn tegenstander onvervaard afwacht.

Het is een oogenblik van geweldige spanning, door den schilder voortreffelijk weergegeven. Een seconde nog, en de neushoorn heeft den tijger op zijn geweldigen horen genomen en in de lucht geslingerd, om hem daarna met zijn zware pooten te vertreden of den buik open te rijten met zijn geducht wapen — of de tijger is door een meesterlijken sprong op den nek van den colossus te land gekomen en bijt hem den strot door.

Wat de uitslag ook zijn moge, de kamp tusschen deze twee koninklijke dieren zal bloedig en geweldig zijn, en eindigen met den dood van een der twee strijders. Zij het de tijger, de grootste plaag van den mensch op Sumatra en in Engelsch-Indië, die enkel moordt uit lust tot moorden, en zijn slachtoffers, menschen en dieren, soms bij honderden telt.

VOORNAAM GEZELSCHAP DOOR DIRCK HALS.

Rembrandt en Frans Hals zijn wel de twee meesters in onze schilderschool, die den meesten invloed hebben uitgeoefend, maar hoe geheel verschillend heeft die gewerkt! Rembrandt's leerlingen bleven groot, zoolang zij onder zijn onmiddellijke leiding stonden, maar, op weinig uitzonderingen na, konden zij zich zonder dien machtigen steun niet staande houden.

Frans Hals had niet zulk een groot aantal leerlingen, maar des te meer volgelingen, die direct of indirect door hem geïnspireerd, weer nieuwe genres schiepen, maar wier oorsprong toch op het palet van Frans Hals te zoeken is. Een der meest aantrekkelijke groepen is die, welke het dagelijksche leven onzer voorouders uit den deftigen burgerstand tot onderwerp gekozen had. Anthonie Palamedesz, Jacob Duck, Pieter Codde, Simon Kick, Hendrik Pot, Jan Micuse Molenaer, Willem Duyster en vele anderen vormen deze in frisschen humor uitmuntende groep. Op hunne schilderijen wordt muziek gemaakt en gedanst, wordt kaart gespeeld en gerookt, gegeten en gedronken, maar vóór alles, er wordt gelachen en men is vroolijk.

Geen van allen is, zoover wij kunnen nagaan, een leerling in den eigenlijken zin van Frans Hals geweest, maar zij vonden een bemiddelaar in diens jongeren broeder Dirck. Deze was waarschijnlijk omstreeks 1595 te Haarlem geboren en zal zijn leerjaren wel op het atelier van zijn broeder hebben doorgebracht. Van zijn leven weten wij niet veel. Sedert 1618 komt hij voor onder de leden van de Rederijkerskamer „De Wyngaertranken” onder de zinspreuk „Liefd' boven al,” omstreeks 1621 huwde hij met Agnes Jansdr., die hem een vijftal kinderen schonk, en in 1656 werd hij op het Begijnhof begraven.

Zijn werken zijn niet zeldzaam, en het zou niet moeielijk zijn, er een honderdtal op te noemen. Daar zij meestal klein van omvang zijn, is het zeer opvallend, dat hij in het jaar 1628 meer dan één stuk afleverde, dat niet alleen grooter is dan gewoonlijk, maar dat wij er zelfs vier kunnen aanwijzen, die precies even groot zijn (hoog 0.78, breed 1.35).

Het meest bekende is het voornam gezelschap in het museum van de K. K. Academie te Weenen, in 1821 door graaf Lamberg geschonken en door een fraaie ets van W. Unger algemeen bekend gemaakt. Dan een dergelijk stuk, dat nog onlangs op de tentoonstelling van oude kunst te 's-Gravenhage zoo zeer de aandacht trok en dat den heer Mr. N. W. J. Smalenburg van Stellendam te 's-Gravenhage toebehoort. Ten derde een werk met dezelfde goede eigenschappen in de verzameling van de barones Ralamb te Stockholm, en eindelijk de schilderij, die hiernaevens in plaat is afgebeeld.

Dit stuk is in de eerste jaren van deze eeuw in ons land op een veiling of uit de hand gekocht door den heer Sträter te Rheine, en is thans in het bezit van den heer Pierre Drissen te Delft.

Ofschoon naamteekening en jaartal er niet op te vinden zijn, blijft toch alle twijfel over de juistheid der toeschrijving uitgesloten. Hier en daar heeft de tijd een weinig zijn knagenden invloed doen gelden, maar over het algemeen is het uitmuntend bewaard gebleven. De compositie is zoo ongedwongen en smaakvol mogelijk, het coloriet is frisch, en in de behandeling zien wij, hoe goed Dirck de breede streek, die zijn broeder op portretten en schitterstukken gebruikte, wist toe te passen op de kleine figuurtjes van zijn gezelschappen. Niet ten onrechte zingt daarom reeds Samuel Ampzing:

„Hoe wacker schildert Frans de luyden naar het leven!
Wat sovy're beeldekens weet Dirck ons niet te geven!
Gebroeders in de kunst, gebroeders in het bloed,
Van eener konsten min en moeder opgevoed.

Rotterdam, 23 Juli 1890.

E. W. MOES.

Katholieke Illustratie

Abonnementenprijs.

Per jaargang..... 3.60
 Franco per post..... 4.—
 Men abonneert zich voor een geheel jaargang van 52 nummers.

UITGAVE VAN DE MAATSCHAPPIJ
DE KATHOLIEKE ILLUSTRATIE
 's-Hertogenbosch.

INHOUD:

TEKST: Gods Wegen. Novelle van A. W. Bos. — Het huis van den rattenvanger te Hameln. — Neushoorn en tijger. — Voornaam gezelschap, van Dirck Hals, door E. W. Moes. — Er bovenop! — De noodlottige droom.
 GRAVURES: Het huis van den rattenvanger te Hameln. — Neushoorn en tijger. — Voornaam gezelschap. — De noodlottige droom.

Advertentiën:

Per regel ..... 30 Cts.
 Bij abonnement volgens tarief.
 De advertentiën worden geplaatst op den omslag.

DIRECTEUREN:

H. A. BANNING EN J. H. M. CRAMER.

N°. 5.

— 21^e Jaargang. —

1890/91.

GODS WEGEN.

NOVELLE VAN A. W. BOS.

(Vervolg.)

„En als haar de overtuiging eens drong, Robert?”

„Wat overtuiging...! Zijt gij dan waarlijk zoo dwaas, om te gelooven, dat er zijn, die uit overtuiging gelooven?”

„Zeker, Robert, en zeer velen zelfs!”

„Mij al te hoog, Mary!”

„Zie, Robert, nu zijt gij weer vrijzinnig! Ik had dus straks wel gelijk, dat ik niets geloofde van uwe plotselinge rechtzinnigheid! Hoe de familietradities u parten spelen, Robert!”

„Mary, gij dwingt mij tot al te groote duidelijkheid! Welnu...! Gij ontvingt gisteren een roomsch-katholiek priester hier in huis; ik treed niet in uwe rechten, maar gij moest dat voortaan nalaten. Zoo iets vind ik voor onze familie verschrikkelijk!”

„Robert, verhef u toch boven dat lage, onridderlijke vooroordeel! Ik vind in die mannen te veel zelfopoffering, te veel zelfverloochening, om niet een oogenblik te kunnen denken aan de ridderlijke mannen der middeleeuwen en, Robert, wars van alle zweepzucht, ik vind in hunne handelingen zooveel poëzie!”

„Dat is het juist, Mary; ik geloof zelfs te veel poëzie, te veel ridderlijkheid, waardoor gij wordt verblind!”

„Robert, Robert, waarvoor ziet gij uwe vrouw toch aan: toch niet voor een onmondig meisje, dat zich vergaapt aan den schijn?”

„In het geheel niet, Mary, maar...”

„Toch schijnt het zoo, Robert,” onderbreekt de gravin snel.

„Maar,” vervolgt de graaf, „ik vrees, ik vrees... Och, Mary, gij moest eens bezwijken voor hun lokkend gesluit!”

„Hoe weinig gij hen kent, Robert, want anders ware dat laatste niet bij u opgekomen... lokkend gesluit!”

„Nu wilt ge... strenge logica, zeker naar uwe zienswijze... mij wel, want bij hen sluit toch alles, zooals oom onlangs nog verzekerde, als een

bus! Het een past in het ander en nergens vindt ge eene leemte, want als ge meent hen teruggedrongen te hebben op een lossen zandgrond, dan ziet gij u bedrogen, want dan staan zij op hun onwrikbare rots der pauselijke onfeilbaarheid, zooals onze oom, de bisschop van Salisbury, zoo te recht opmerkte.”

„Dat vind ik voor hen juist aanbevelenswaardig, Robert, die onwrikbare consequentie!”

„Mary...? Geloof me, gij zijt reeds half gevangen.”

„Robert, ge verontrust u ten onrechte. Gevangen is het woord niet, maar houden wij er ons aan en half of geheel gevangen, dat ware

zoo'n groot ongeluk niet, als het was uit overtuiging!”

„En onze familietraditie, Mary, denk eens, steunpilaren van het Anglicanisme...!”

„Gij oordeelt verkeerd, Robert! Uwe, onze voorvaderen waren vóór dien onfeilbaren Hendrik, vóór zijne burgerlijke dochter Elisabeth, roomsch-katholiek. Kan het nu werkelijk zoo'n kwaad, dat een hunner nakomelingen in hetzelfde schuitje wil varen, als zij eens wil breken met die onridderlijke gewoonte, dat

namelijk wij allen Anglicaansch moeten wezen, omdat onze ouders dit geweest zijn; omdat één onzer voorouders, van den wille van die burgerlijke afstammeling der kramers Bullen, die ons *noblesse oblige* niet begreep, brak met eene andere altijd gevolgde gewoonte, dat namelijk de Sunderlands altijd katholiek waren? Kan dat nu zoo'n kwaad? Ik geloof neen! En als ik

het doe, geloof me, dan geschiedt het uit meerdere, uit algeheele overtuiging, wat niet kan gezegd worden van dien anderen voorvader, uw naamgenoot, Robert Spencer, graaf Van Sunderland, lord-president van den geheimen raad, den eersten secretaris van staat, den gunsteling van Jacobus II, een voorvader, die ook brak met de gevolgde gewoonte, maar Roomsch-katholiek werd om den wille van vorstengunst, niet uit overtuiging.”

„Zwijg, Mary... zoo iets te hooren bedroeft mij.”

„Toch weer rechtzinnig, Robert? Nu, beschouw het maar niet als een ramp, wanneer ik uit overtuiging zou breken met gewoonte en sleur. Doch stel u gerust, Robert... het is zoo ver nog niet, ofschoon ik u niet wil verzekeren, dat het niet zoo ver kan of zal komen. Maar ik kom terug op uw voorstel van straks, waardoor onze onderlinge verhouding wat beter zou kunnen worden; was dat voorstel u ernst, Robert?”

„Zwijg, Mary... zoo iets te hooren bedroeft mij.”

„Toch weer rechtzinnig, Robert? Nu, beschouw het maar niet als een ramp, wanneer ik uit overtuiging zou breken met gewoonte en sleur. Doch stel u gerust, Robert... het is zoo ver nog niet, ofschoon ik u niet wil verzekeren, dat het niet zoo ver kan of zal komen. Maar ik kom terug op uw voorstel van straks, waardoor onze onderlinge verhouding wat beter zou kunnen worden; was dat voorstel u ernst, Robert?”

„Zwijg, Mary... zoo iets te hooren bedroeft mij.”

„Toch weer rechtzinnig, Robert? Nu, beschouw het maar niet als een ramp, wanneer ik uit overtuiging zou breken met gewoonte en sleur. Doch stel u gerust, Robert... het is zoo ver nog niet, ofschoon ik u niet wil verzekeren, dat het niet zoo ver kan of zal komen. Maar ik kom terug op uw voorstel van straks, waardoor onze onderlinge verhouding wat beter zou kunnen worden; was dat voorstel u ernst, Robert?”

„Zwijg, Mary... zoo iets te hooren bedroeft mij.”

„Toch weer rechtzinnig, Robert? Nu, beschouw het maar niet als een ramp, wanneer ik uit overtuiging zou breken met gewoonte en sleur. Doch stel u gerust, Robert... het is zoo ver nog niet, ofschoon ik u niet wil verzekeren, dat het niet zoo ver kan of zal komen. Maar ik kom terug op uw voorstel van straks, waardoor onze onderlinge verhouding wat beter zou kunnen worden; was dat voorstel u ernst, Robert?”

HET HUIS VAN DEN RATTENVANGER TE HAMELN.